

GÖSTERGE

ARAM EKİN DURAN
eduran@ekonomist.com.tr

Enflasyon treni raydan çıkıyor

Ne yazık ki para ve maliye politikalarında aynı adımları atıp farklı sonuçlar beklemenin bir anlamı yok. Birbiri ardına değiştirilen Merkez Bankası başkanları, Türkiye İstatistik Kurumu'na (TÜİK) olan güvensizlik, enflasyon-faiz ilişkisine tersen bakış gibi nedenler, pandemi krizi, artan enerji maliyetleri ve kuraklık ile birleşince korktuğumuz başımıza geldi ve enflasyon treni raydan çıkmaya başladı. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) açıkladığı son haziran ayı tüketicici ve üretici fiyat endeksleri, tabir-i caiz ise fırladı. Tüketici fiyatları haziran ayında yıllık bazda yüzde 17,53 artarken, üretici fiyatlarında yıllık artış ise yüzde 42,89 oldu. Böylelikle yıllık enflasyon Mayıs 2019'dan bu yana en yüksek seviyeye yükseldi. TÜFE ve ÜFE arasında açılan fark ise endeks tarihinin en yüksek farkı olarak kayıtlara geçti.

hatta aşmak ne yazık ki çok olası. Bilindiği gibi Türkiye zaten dünyanın en yüksek enflasyona sahip ülkelelerinden biri. Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından Nisan 2021'de yayınlanan enflasyon raporuna göre, Türkiye, o dönemde belirlenen yüzde 13,6'lık enflasyon değeri ile dünyada en yüksek enflasyona sahip 14'üncü ülke olmuştu. IMF raporunda, Türkiye'nin Ortadoğu ve Avrupa bölgesinde sadece Libya ve

İran'dan daha düşük enflasyona sahip olduğuna dikkat çekilmişti. Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) verilerine göre ise Euro Bölgesi yıllık enflasyonu mayısta yüzde 2 olarak gerçekleşti. Yani bir numaralı dış ticaret ortağımız olan Avrupa ülkelerinin enflasyon ortalaması yüzde 2 iken bu oran bizde, hadi resmi verilere göre diyeelim, yüzde 20'lere ulaşmış durumda.

FAİZ ARTIRIMI KAPIDA

Enflasyondaki bu yükseliş, ister istemez Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) politikalarının önümüzdeki günlerde nasıl seyredeceğini de çok daha önemli hale getirdi. Yeni başkan Şahap Kavcıoğlu'nun eylül ayında bir faiz indirimi yapabileceğine dair umut ve beklentiler, haziran enflasyon verilerinin açıklanması ile birlikte yerini "Acaba eylülde bir faiz artırımı olur mu?" sorusuna bıraktı. Zira enflasyondaki yukarı yönlü trendin devamı, negatif faiz sorununu gündeme getirecek ve o noktada bir faiz artırımı zorunlu olacak. TCMB'nin bu süreçte atacağı adımları yakından takip etmeye devam edeceğiz.

TÜFE YÜZDE 20'YE GİDİYOR

Elbette haziran ayı ile başlayan "normalleşme süreci" sonrasında sokağa çıkma yasaklarının hafiflemesi ve dükkanların, mağazaların, iş yerlerinin canlanmasına yol açtı. Bir anda yükselen talep karşısında, mal ve ürün sahipleri de fiyatlarını yukarı yönlü güncelledi. ÜFE'de yüzde 43'lerin görülmesi, temmuz başında yapılan elektrik ve doğalgaz zamları, petrol fiyatlarının 100 dolara yelken açması ve kuraklık nedeni ile artan gıda fiyatları bize gösteriyor ki önümüzdeki birkaç ayda TÜFE'de yüzde 20'yi görmek ve

PROF. DR. ÖMER GÜNCAYDI
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

"TÜFE-ÜFE dengesi bozuldu"

"TÜFE ve ÜFE'deki artış oranları birkaç yıl öncesine kadar birbirine paralel bir seyir izlerdi. Talebin canlı olduğu dönemlerde birlikte hareket eden iki parametre olan TÜFE ve ÜFE arasındaki bağ artık koptu. Pandemi döneminde bu dengenin bozulması ile birlikte TÜFE'deki artış hızı da arttı. Önümüzdeki aylarda da bu yükseliş devam edecek. Üreticilerin hem hammadde hem de enerji faturası giderek artıyor. Dolayısıyla ÜFE'deki tırmanış da devam edecek. Cari kura yansıyacak olan yüksek enflasyon, TL'nin de değerini olumsuz etkileyecek."

İSO ikinci 500'den ne sonuç çıktı?

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) İlk 500 ve İkinci 500 şirket araştırması, Türkiye'de reel sektörün, sanayinin çarklarının nasıl işlediğini görmek açısından rehber niteliğini sürdürüyor. İlk 500'ün 2020 sonuçları Mayıs 2021 sonunda açıklanmıştı. İkinci 500'e ilişkin veriler ise temmuz ayının ilk günlerinde kamuoyuna duyuruldu. Araştırma, KOBİ'lerin mevcut durumu ve geleceği açısından önemli sonuçlar ortaya koydu. Öncelikle not edelim, İkinci 500'ün 2020 yılındaki üretimden net satışları yüzde 21,7 oranında artarak 157 milyar TL'den 191,1 milyar TL'ye yükseldi. Hatırlatmak gerekirse, İkinci 500'ün üretimden net satışları, 2018 yılındaki yüzde 27,8'lik güçlü artışın ardından 2019 yılında yüzde 14,2 ile nispi bir yavaşlama eğilimi göstermişti. 2020 gibi pandemi koşullarının çok özel kıldığı, birçok işletmede kapanma ve üretim yavaşlamasının yaşandığı bir yılda, iç ve dış talepteki dalgalanmalara rağmen İSO İkinci 500'ün üretimden net satışlarının hız kazanmış olması önemli bir başarı olarak kayıtlara geçmeli.

YÜKSEK TEKNOLOJİ SORUNU

Yalnızca üretimden satışlarda değil, ihracat, teknoloji yoğunluğu, istihdam, kârlılık, finansman gider-

leri, AR-GE harcamaları gibi pek çok başlıkta, KOBİ'ler 2020'de başarılı bir sınav vermiş gibi gözüküyor. Ancak her ne kadar zorlu geçen pandemi yılında İkinci 500 şirketleri açısından genel bir başarıdan söz etmek de bardağın boş tarafını da görmek gerekiyor: İleri teknoloji eksikliği...

İSO İkinci 500'ün teknoloji yoğunluklarına göre yaratıkları katma değer dağılımına bakıldığında; en yüksek payı yüzde 46,4 ile düşük teknoloji yoğunluklu sanayiler alıyor. Öte yandan orta-yüksek teknoloji yoğunluklu

sanayiler grubunun payının arttığı görülüyor. Bu pay, 2019 yılında yüzde 24,2 iken 2020 yılında 2,7 puan artışla yüzde 26,9'a yükseldi. Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayiler grubunun payı ise 2019 yılında yüzde 2,2 iken 2020 yılında sınırlı bir artışla yüzde 2,6 olarak gerçekleşti. Görüldüğü gibi, ileri teknoloji yoğunluklu üretim yapan şirket sayısı, İkinci 500'ün yalnızca yüzde

2,6'sını oluşturuyor. Bu tablonun mutlaka değişmesi, küresel ticarete zemin kaybetmemek için hiç olmazsa orta ve ileri teknoloji yoğunluklu üretim yapan şirket oranının yüzde 50-60'lara çıkması gerekiyor.

Öte yandan, İSO İkinci 500'ün bu yılki listesine 119 yeni sanayi kuruluşu girdi. Bunlardan 30 tanesi İSO 500'den İSO İkinci 500'e düşen şirketlerden oluştu.

İSO İKİNCİ 500'DE İLK 10 ŞİRKET

2020	2019	Şirket	Merkez	Üretimden satış (milyon TL)
1	*	Murat Ticaret Kablo	İstanbul	578.896.621
2	103	Metal Matris	Kayseri	578.871.834
3	97	RTM Tarım Kimya	Konya	571.472.746
4	72	Arbel Bakliyat	Mersin	571.249.292
5	60	Söke Değirmencilik	Aydın	570.935.916
6	126	Telateks Tekstil	İstanbul	570.025.928
7	*	Kangal Termik	Sivas	569.401.801
8	70	Yılmaz Redüktör	İstanbul	566.014.388
9	*	-	İstanbul	-
10	27	Mes Yağ ve Gıda	Diyarbakır	563.908.295

Kaynak: İSO

(*) Sıralamada yoktur

(-) Açıklanmadı

Yabancı şirketlerin payı düşüyor

İSO İkinci 500'e ilişkin bilgiler vermişken, İSO 500'deki önemli bir ayrıntıyı da aktaralım: Son 10 yılda İSO 500 listesinde yer alan yabancı şirketler, ciddi bir kan kaybı yaşıyor. 2010'da 148 olan yabancı sermayeli şirket sayısı, istikrarlı bir azalış trendi ile 2020'de 110'a kadar geriledi. Yani son 10 yıllık verilere bakıldığında İSO 500'deki 38 yabancı şirket artık listede yok. Bunda yerli şirketlerin gelişimi bir etken de asıl önemli etken bu yabancı şirketlerin Türkiye operasyonlarını durdurması ya da küçültmesinden ileri geliyor. Bu durum, İSO 500'ün temel göstergelerini de aşağıya çekiyor. 2020'de İSO 500'deki 110 yabancı sermayeli kuruluşun toplam üretimden satışlardaki payı yüzde 32,1'den yüzde 31,3'e gerilerken, toplam ihracattaki payı ise 46,1'den yüzde 43'e düştü.

İSO-500 İÇİNDEKİ YABANCI ŞİRKET SAYISI

'Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu' belli oldu

✓ İstanbul Sanayi Odasının, "ISO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2020" araştırmasına göre, ikinci 500'ün 2020 yılındaki üretimden net satışları yüzde 21,7 artarak 191,1 milyar TL'ye yükseldi.

İSTANBUL (AA)- İstanbul Sanayi Odası (İSO), Mayıs ayında açıkladığı "ISO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2020" araştırmasının ardından daha çok KOBİ niteliğindeki kuruluşları kapsayan "ISO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2020" araştırmasının sonuçlarını da açıkladı. ISO İkinci 500'ün 2020 yılındaki üretimden net satışları yüzde 21,7 artarak 157 milyar TL'den 191,1 milyar TL'ye yükseldi. Üretimden net satışlar baz alınarak yapılan ISO İkinci 500'ün 2020 yılı sıralamasına bakıldığında, Murat Ticaret Kablo 578,9 milyon TL ile ilk sırayı aldı. Murat Ticaret Kablo'yu çok küçük bir farkla ve yine 578,9 milyon TL ile Metal Matris takip ederken, RTM Tarım Kimya 571,5 milyon TL ile üçüncü oldu.

Açıklamada görüşlerine yer verilen ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, "Odamızın en kıymetli çalışanlarından olan ve 1968 yılından bu yana yaptığımız ISO 500 araştırmamızın ikincisi olan ISO İkinci 500'ü de 1998 yılından bu yana istikrarla yayınlamaya devam ediyoruz. Sanayimizin genel görünümünü en az ISO 500 kadar güçlü bir şekilde ortaya koyan ISO İkinci 500 de bugün artık bizler için Türkiye ekonomisi ve sanayisinin resmini çekmek açısından önem kazanan bir çalışma halini almıştır." ifadelerini kullandı.

ISO İkinci 500'ün her yıl farklı sektör ve illerden katılımla marka değerini güçlendirdiğini aktaran Bahçivan, söz konusu çalışmanın gelecek günlerde ilgili kesimler tarafından ilgiyle inceleneceğini ve farklı sonuçlarıyla kamuoyunda yankı bulacağını belirtti.

Çalışmanın öne çıkan sonuçlarına değinen Bahçivan, şunları kaydetti: "Pandeminin yaşandığı 2020 gibi zorlu bir yılda, ISO İkinci 500'ün özellikle üretimden net satışlarını reel olarak yüzde 6 artırmış olmasından başlayarak ihracat, istihdam, karlılık, finansman giderleri, teknolojik yapı, AR-GE harcamaları gibi birçok parametreye beklenenden parlak sonuçlar verdiğine tanıklık ediyoruz. Bu noktada satış karlılığından aktif karlılığına, faaliyet karlarından FAVÖK performansına kadar birçok karlılık göstergesinde gerçekleşen iyileşmeye de dikkat çekmek istiyorum. ISO İkinci 500 açısından en parlak verileri karlılık tarafında görmemizin nedenlerini sıralayacak olursak; yıl genelinde emtia fiyatlarının düşük seyretmesi, elverişli kredi koşulları ve özellikle yılın ikinci yarısındaki düşük faiz oranları gibi destekleyici uygulamalar, firmaların operasyonel maliyetlerini sınırlayarak kar marjlarını yüksek tuttu.

